

1 Inleiding.//

Zij die in hun toekomstige creaties van /
⟨– architecturaal⟩ al wat deel uitmaakt van onze /
materieele omgeving willen voldoen aan /
esthetische eischen, moeten uit het hoofd /
stellen een sculptuur of tableau te /
willen maken. En ook niet wenschen een /
decoratie in of op wat ook aan te brengen./
Zij moeten 't in de dingen zelf zoeken en, /
alvorens deze te maken, zich oefenen /
in de beteekenis en waarden van vorm en /
kleur van de verhoudingen die deze /
hebben of vormen.//

't Is van ⟨– belang of⟩ noodzakelijk dat men /
zich oefent op een andere wijze als /
men ⟨– zich⟩ tot nog toe heeft gedaan./
Men moet niet langer een ding bestu- /
deren, maar dat waaruit het bestaat. /
Zoo komt men tot het zuiver opbouwen /
(construeeren) van de dingen. ⟨– en dit schijn⟩ /
De persoonlijke opvatting windt ook /
hierdoor, vrij zijnde van ⟨– alles⟩⟨+ tradities⟩ en ⟨+ alleen⟩ gebonden /
aan de ⟨wetten esthetische → esthetische wetten⟩ en nuttigheids /
eischen. // ///

[achterzijde 1]

⟨- Les⟩ ⟨+ Composition ⟨- ses⟩ et ⟨+ valeur des⟩⟩ couleurs – et non-couleurs – (gris – noir -
blanc) /
unie, séparée – 7 couleurs – 3 couleurs ///

- 1 't Wezen der plastique <+ (verkeerd begrepen als: modelleeren.)> 2. vorm en kleur. /
- 2 Ontwikkeling der plastique. 3 praktische onder /
vinding. 4 vergelijking van plastische uit- /
drukkingen. 5 gevolg: persoonlijke uit- /
drukking. //
- 1 't Wezen der plastique. //

Voor hen die zich voorbereiden tot het schep- /
pen van een <- redelijke> esthétische, gevoelige /
maar redelijke omgeving – architectuur en /
alles wat deze omvat als gebruiksvoorwerpen, /
machines, etc., is 't van het hoogste belang /
<- de beteekenis><+ het wezen> der plastique, en de beteekenis /
van vorm <+ lijn> en kleur en hun verhoudingen /
te kennen. Want voor hun gaat 't niet om /
iets te zeggen, of om een gevoel of ontroering /
uit te beelden, maar om iets reëls te <- schep-> /
maken, dat nuttig en tevens schoon is. /
Wijden we hier niet uit over de kwestie /
of deze twee dingen samen gaan: het zal /
blijken <- uit><+ dat ze samengaan gedurende> onze studie die we beginnen. /
Iedereen weet dat het organische en werke- /
lijk aan 't nut beantwoordende <- niet> schoon is /
indien zuiver gevoeld. [Maar laten we /
niet op ons onzeker gevoel steunen, maar /
de oorzaken bestudeeren waarom en waardoor /
een nuttig ding schoon is of niet. Een /
huis kan <+ esteties> te hoog of te laag zijn en toch /
nuttig. // ///

[linkermarge verticaal:] <+ [Want zuiver gevoel houdt ook het estetische in.] /

[achterzijde 1:]

Akademie

<+ ✕ Ook beelden op een plat vlak is plastique.>/ 2

Het wezen der plastique is dus „beelden zonder /
meer. Niet uitbeelden, maar “beelden”. ✕ /

<- Vorm> Als voorbereiding op doek of papier, /
als uitvoering in werkelijkheid iets maken : /
huis, stoel of pot. //

De plastique uit zich door zich zelf – het /
beeld of ding – maar ook door wat er om /
heen is: de ruimte. //

Beeld, (ding) en ruimte <scheppen → scheidt> verhou- /
ding. //

Het ding zelf heeft zijn eigen verhou- /
dingen, maar de ruimte is leeg en zonder /
verhouding. //

Het ding is begrensde ruimte met ver- /
houdingen. //

Het ding <wordt → (vorm)> ontstaat door lijn <- en. /
kleur> //

Kleur kenmerkt of veranderd verlevendigd /
't ding of – doet 't, esthetisch, te niet. /
(een rood grasveld) /

Dit in natuurlijke dingen. In gebruiks- /
dingen is vrijheid < , → -> voor zoover er geen /
traditie in is. //

We hebben dus deze twee factoren in /
de plastique : vorm en verhouding. / ///

Iedereen weet dat verschillende vormen hebben /
 verschillende uitdrukking. Hetzelfde geldt /
 voor de verhoudingen die die vormen in- /
 zich en onderling hebben. //

Maar niet iedereen maakt er een aanhouden- /
 de studie van. Dit is absoluut nodig /
 om een esthetisch geheel doen te stellen - /
 dat beantwoord aan ⟨- zekere tijdelijke en⟩ de /
 praktische eischen die den tijd stelt. /

Er is een logische esthétique die niet anders /
 dan den vergelijkende studie van vormen en /
 verhoudingen kan gekend worden. //

Er zijn wetten, onverbiddeijke gebondenheid, /
 maar er is ook vrijheid. //

Vrijheid moet er zijn wegens het verschil /
 der individuen. //

Algemeenheid is er, omdat au fond allen een zijn. /

Vershil en gelijkheid, maar altoos /
 dezelfde wetten. //

Het is een gradueel ⟨-toepassen⟩⟨+ uitvoeren⟩ van de ⟨+ zelfde⟩ wetten. /

Er is een echelle ⟨-van toepassing⟩⟨(- van)⟨+ in de⟩ plastische expressie⟩ /
 maar deze ⟨- moet⟩ wordt toegepast /
 naar de natuur van de maker. /

Maar steeds is de vrijheid betrekkelijk /
 en meer gelegen in de combinatie. /

⟨- daar⟩ De waarheden blijven steeds de /
 waarheden van èn vorm èn verhouding. ///

Het organische, nuttige en esthetische /
eischt „spanning” van lijn × en intensiteit /
van kleur. (af[xxx]) //

Het eischt het dragen en het steunen : /
de twee fundamentele opposities. //

In hoeverre deze getoond ⟨– moeten⟩ worden /
is afhankelijk van doel en van persoonlijke /
opvatting. //

Indien deze opposities harmonisch zijn, /
is het ding ⟨– h in⟩ evenwichtig. Maar die /
evenwichtigheid schept weer „een ding”. //

⟨– Het⟩ //

Het ding moet in de veelheid opgeheven /
worden om zich als apartheid te ve[xxx]. /
Een huis is niet een geheel. Een stad is /
meer geheel. alles is betrekkelijk. In /
een huis zijn kamers : de kamers vormen /
't huis. //

Dit opheffen het een compleet geheel is /
dynamies evenwicht. Het vernietigt /
het statisch evenwicht ⟨– als⟩ van het ding /
à part. //

Dynam. even. ontstaat door verhouding. /
Den aard v. dit evenw. wordt bepaald /
door de vormen en kleuren. //

Het rythme dezer schept het dy. evenw. ///

<- 1 Ontwikkelings thema's <- volgt : 2 praktisch
 ondervinding) /
 <- het een) van vorm en kleur. <- 3 vergelijking . <- open)
 [rechtermarge verticaal:] <+ persoonlijke opinie:) /
 We kunnen onderscheiden vormen en verhoudingen /
 1^e van de fantasie //
 2^e van de natuur of menselijke schepping //
 3^e <- van) geometrische vormen //

Deze vormen zijn geconstrueerd door lijnen <- of)<+ en) kleuren /
 die we dus op dezelfde wijze kennen en scheiden. /

<- Al deze vormen , lijnen en kleur zijn plastische /
 uitdrukkingen. Ook al zijn ze <- op)<+ in) een plat vlak /
 en plat afgebeeld. Want de plastique begrenst /
 zich niet tot driedimensionale <- sche) beelding. /
 Plastique non compromise als „faire une image”.) /
 <- Vor) //

Vormen, kleuren en lijnen <- [xxx])<+ van) kunnen /
 zuiver plastique zijn <- Ze zijn reeds plastique) /
 wanneer ze niet een object uitdrukken./
 Die van N⁰ 2 zijn 't minst, <- omdat) juist /
 omdat ze dit wel doen. //

Die van N⁰ <- 3)<+1) <+en 3) zijn <- wel)<- zuiver) kunnen <+ <- alleen) betrekkelijk) zuiver
 plast. /

zijn als ze <+ in veelheid) zoodanig gecomponeerd zijn dat /
 hun eigenheid, kracht verloren gaat. //

<- 't Is duidelijk) //

Een nat. afbeeld. kan dus even <+ zuiver) plastique zijn /
 als een in geom. vormen. Maar met dat ver- /
 schil, dat de nat. objecten meer direct tot ons /
 spreken dan de geom: d.i. meer individueel zijn. /

Daarom zijn geom. vormen, lijn <+ en zuivere kleur) te prefereren. /

Conclusie //

Al wat een bepaalden vorm schept, is ///

[*achterzijde 4:*]

[*bovenmarge:*] <+ <- Dit is een groote> Akademisch traditionnel //
noemt men plastique vorm scheppen! > //

5

niet zuiver plastique. //

Gesepareerde lijnen <+ of vormen en kleuren> (los van elkaar) zijn dus /
het meest zuiver <plastique → plastiesch>, <+ maar ze zijn niet constructief. reel gezien, zweven
ze in de /

[*rechtermarge verticaal:*] <+ ruimte. In een schilderij kan dit opgelost worden: niet in werkelijkheid.>

Evenwel, dan doet zich voor dat de fond een /
geheel vormt waarop de dingen uitkomen als afzon- /
derlijkheden. Het geheel is dus geen unité. /

Dit is op te lossen door <+ 1^e> dit geheel te verbreken door /
lijn of kleur. 2e door de lijnen elkaar te laten /

snijden. Dan ontstaan wel <- begren> schijnbaar begrens- /
de vormen. Maar <- deze zijn> daar hun grenslijn dan /
langer is en openheid ondanks de begrenzing. /

<+ Evenwel> Somme vormen, zoals de cirkel sluit zich zelf /
als een geheel af dat geen snijding mogelijk is. //

De meeste openheid geeft de snijding van rechth. /
elkaar snijdende lijnen, daar deze nooit zich ontmoeten, /
nooit zich afsluiten. //

Zoodanige compositie is echter niet meer dan /
een ornament, d.i. zonder persoonlijke expressie. /

Persoonlijke expressie <-kan> is noodig wil het werk /
boeien en ontroeren. Het hangt van de diepte der /
persoonlijke expressie af welk soort ontroering /
gebeeld wordt. //

× <- Persoonlijke> <+ Menschelijke> expressie kan zuiver plastisch /
zijn alleen wanneer geen bepaaldheid aan deze /

expressie gegeven wordt in dien zin dan men /
iets „zegt”. Dan komt men op 't terrein der *litéra-* /
tuur. Men is zuiver plastiesch wanneer het /

rythme der vormen, lijnen en kleuren alleen spreken. /

Het rythme komt door de verhouding <+ <- der bee> dezer beeldingsmiddelen> tot stand ///

× [*ondermarge:*] <+ Volgens bovenstaande opmerkingen kan>

3 Praktische ondervingen - Planes - //

Verkrijgbaar door ⟨+ vrije⟩ proeven ⟨+ door de leerling⟩ /

⟨+ I Vorm en kleur⟩

1° beelding. lijnen en vormen van fantasie in ⟨+ fantastische⟩ /
verhouding. //

kleuren idem //

2° b. ⟨+ Idem⟩ van eenzelfde soort, van meerdere soorten. /

3° b. ⟨− lijnen⟩ Geom. vormen en lijnen. //

kleuren idem //

4 Idem van eenzelfde soort, van meerdere soorten. /

5 Geom. lijnen. //

kleuren idem //

6 Idem van een soort, van meerdr. s.

apart

snijdend

(constructief)

v.v.

<+ II Verhouding>

II

7^e beelding. <+ fantastische> verhoudingen van vormen en lijnen /
van stand zelfde stand //

8^e idem van kleur verschill. /
stand. //

<8→9> idem van afmetingen //

10 idem van kleur //

11 <- 9> idem van geom. <+ toevallige> verhoudingen. //

toevallig repetitie zelfde <- stand><+ afm.> /
verschil <- stand><+ afmetg.> /

<[x]→12> idem van kleur. //

<[x]→13> van <+ geometr.> esthetische verhoudingen. /

zelfde stand, verschil stand //

„ afmet. „ afmeting //

oppositie. } onevenwichtig
van 't zelfde } evenwichtig.
van verschil } (evenwaardigheid)

14 Strikte evenwaardigheid. ✕ //

15 Betrekkelijke evenwaardigheid. } van /
vorm /
en /
kleur. //

✕ <+ Komt duidelijk uit /
in de architectuur.> ///

⟨+ ⟨- Espace⟩ Planes and Space⟩A ⟨plane single → single plane⟩ stands as a “form” in /
vague space : a

Several planes determi- /
nent more ⟨+ the⟩ space but /
not completely. b /
space completely determined - /
(space and colors equivalent: /
thus unity) //

Single plane no exact relationship /
nor with space nor ⟨- wit⟩ forms. a /
⟨- more planes⟩ ⟨e→E⟩xact relationship enter /
two planes and vague relationship /
with space. //

exact relationship ⟨- with⟩⟨+ between⟩ forms /
and space.
Exacth /
relationship. a /
unexact: b /

1

Conclusion (v.v. pag I /
back)

2

page ⟨+ II and⟩ Ia. Conclusion by teacher. /
Fantastic relationship ⟨− is risque⟩ /
risque to be ⟨− [xx]⟩ unbalanced. /
a ⟨c→C⟩ can be only relatively balanced. /
b ⟨− [xx]⟩ can be equivalently ⟨+ (exactly)⟩ balanced. //

Decomposition of forms. (Abolish their /
particular appearance and create ⟨+ proportion and⟩ mutual /
relationship. /
Only fig a anables /
exact relationship. //

[in kader diagonaal:]

v.v.

✗ Exapt relationship /
⟨− only⟩ brings to architecture. /
But its consequence /
can develop just /
relationship. //

✗ Study of equivalence /
and equilibrium by /
relationship of /
dimensions /

—

conclusion.⟩

Construction with fragments: a and /
b /

⟨− With⟩
free, for there /
is no /
exact relationship
⟨+ bound, for there is⟩ exapt relationship.

v.v.